

Debby Petter

“ IK ZOU
EIGENLIJK
LICHTER
WILLEN
LEVEN ”

INTERVIEW: LOUËL DE JONG / FOTOGRAFIE: ANNE REINKE

'Het belangrijkste is dat je het leuk hebt met jezelf'

Aan het eind van het gesprek stel ik hem toch. De vraag die direct in me opkwam toen ik hoorde dat ik Debby Petter mocht interviewen: hoe sterk moet je in je schoenen staan als vrouw van cabaretier Youp van 't Hek? Maar eigenlijk is de vraag overbodig. Zit vijf minuten tegenover Debby en het is duidelijk. Ontmoet de geïnteresseerde, kalme blik en weet dat ze geen wedstrijd bijdehand- of grappig-zijn doet. Of onder de indruk is van succes. Hier zit iemand die trots een foto van haar eerste kleinkind laat zien, die een geweldig geluksgevoel krijgt als ze op een koude januaridag alleen over de Afsluitdijk rijdt. Die zoveel eigen bezigheden heeft dat haar zoon eens vroeg of ze álsjeblijft ook eens met de krant op de bank wil liggen. Die de keuze maakte om te stoppen als nieuwslezeres van het *NOS-Journaal* en Nederlandse les ging geven aan allochtone vrouwen. Die over de ober zegt: "Wat een vriendelijke jongen. Fijn hè, als je ergens aardig wordt geholpen?"

Bescheiden schuift ze het boekje *Ik ben er nog* over tafel. Daarin heeft ze het tragische oorlogsverleden van haar tachtigjarige moeder Hélène Egger opgetekend. Als Joods meisje overleefde ze de oorlog, als enige van haar gezin. Hélénes moeder overleed in 1941 aan een hersentumor, haar vader en twee broers werden vermoord in concentratiekampen. Het is een prachtig vormgegeven boekje met, naast het verhaal, oude foto's, brieven en poëziealbumversjes.

Debby: "Ik had al een aantal jaren in mijn hoofd dit te willen maken. Alsmaar had ik het gevoel iets te moeten doen met dat verhaal van mijn moeder. Een verhaal dat ik zelf pas laat, bij stukjes en beetjes, te horen heb gekregen. Nadat ze het vijftig jaar voor zich had gehouden, kreeg ze een terugslag. Dat was nadat ze eenmalig een video-interview had gegeven voor de *Shoah Foundation* van filmmaker Steven Spielberg (opgericht om verhalen van overlevenden van de Holocaust vast te leggen, red.). Toen kwam alles los."

Waarom merkte je dat het niet goed ging met haar?

"Ze was down en vaak emotioneel. Dat was zeven jaar geleden. Ze is in therapie gegaan, uiteindelijk. Eerst wilde ze niet; toch niet op haar leeftijd nog in therapie! Maar het heeft heel goed gewerkt. Op een gegeven moment kon ze er zelfs zo goed over praten, dat ze gastpreekster is geworden van Herinneringscentrum Westerbork. Ze gaat nu naar middelbare scholen om haar verhaal te vertellen. Dit boekje kan ze achterlaten, zodat kinderen nog eens kunnen nalezen wat ze hebben gehoord."

Dat is mooi, om zoiets persoonlijks met je moeder te delen.

"Ik ken mijn moeder als iemand die met afstand over de oorlog praat, dus ik wilde iets doen om het verhaal dichterbij te brengen. Als kind ga je fantaseren als iemand iets verborgen houdt. Dus alle pijnlijke dingen die mijn moeder niet kon benoemen, ging ik zelf invullen. 'Wat dacht je toen je in de oorlog op een dag thuiskwam en je broers waren er niet meer?' en: 'Wat voelde je als je weer naar een ander adres moest?'. Het waren vragen waar mijn moeder niet op kon antwoorden. 'Weet ik niet meer', zei ze dan. Dat gevoel heb ik geprobeerd zelf in kleine stukjes in te vullen. In mijn hoofd had ik beelden verzameld van dat meisje dat maar liep en liep door Amsterdam. Totaal alleen. Overal mensen in uniformen. Het was eng om het verhaal aan mijn moeder te laten lezen. Háár verhaal. Maar ze zei: 'Ja, zo was het'. Dat heeft mij ontroerd. Alsof ik een beetje had geholpen de geschiedenis in te vullen."

Je hebt je goed in haar wereld verplaatst.

Ben je een gevoelsmens?

"Ja, heel erg. Ik kijk ook overal naar. Ook wel vervelend omdat je dan nooit ergens helemaal in gaat. Je observeert, vangt signalen op van anderen en bent daarmee bezig."

Hoe was de sfeer bij jullie thuis?

"Toen mijn moeder trouwde, heeft ze besloten het niet over de oorlog te hebben. Om niet haar man en kinderen – als ze die mocht krijgen – ergens mee lastig te vallen. Mijn vader heeft daar onbewust aan meegedaan. Voor hem was haar verdriet ook te groot en te veel. Het was ook de tijdgeest: heb het maar nergens over. Mijn vader begon een tandartspraktijk in Weesp en mijn moeder assisteerde hem. Ze hadden een fijn huis, wij werden geboren, het was een feest. In het weekend gingen we naar ons buitenhuisje aan de Vinkeveense Plassen, op zaterdagavond aten we gebakjes bij de televisie en keken we naar Mies Bouwman, dat soort dingen. Een gewoon, warm nest eigenlijk. Maar er was wel iets, dat voelde ik. Verder was het heel geregeld en beschermd."

Te beschermd?

"Ik dacht wel: als ik later zelf kinderen ga krijgen, mogen ze iets meer van de straat zijn. En dat is ook zo gegaan. Onze kinderen zijn groot geworden in de stad, vlakbij het Amstelveld, waar een hoop te zien is, waar zwervers lopen. We namen ze mee naar de film, het theater, het concertgebouw. Naar buiten. Bij ons komen altijd veel mensen over de vloer, terwijl het bij mij thuis vroeger altijd rustig was."

‘Van dit soort momenten krijg je er een paar cadeau in je leven’

Jullie kinderen groeien op met een beroemde vader.

Dan word je wel uit de anonimiteit getrokken.

“Ja, maar daar zijn ze totaal niet mee bezig geweest. Behalve met schoolreisjes bijvoorbeeld, dan zeiden ze: ‘Mam, kom jij ons maar halen bij de bus. Als papa er is, is het anders’. Kinderen willen anoniem zijn. Nu zijn ze groot en hebben ze hun eigen leven. Sterre is 30 en heeft een kindje, Anna is 22 en Julius 20.”

Hoe voelt dat, de kinderen het huis uit?

“Heel best, het voelt als een natuurlijke ontwikkeling. Ik heb geen last van het lege nest-syndroom. Nooit verveel ik me. Ik geniet van alle leuke, mooie dingen waar zij mee bezig zijn, daar word ik ook gelukkig van.”

Wat heb je hen mee willen geven om een gelukkig mens te worden?

“Het belangrijkste vind ik dat je het leuk hebt met jezelf. Dat je niet afhankelijk bent. Financieel niet, maar vooral dat je denkt: wat ben ik leuk gezelschap voor mezelf! Snap je? Dat je kunt genieten in je eentje, niet in paniek raakt als je alleen bent. Een vriendin van mij zegt altijd: ‘Ik ben zelf mijn leukste gezelschap’. Vroeger begreep ik haar niet, maar nu weet ik zo goed wat zij bedoelt.”

Waarom nu wel?

“Door al die kilometers die ik heb gemaakt. Ik heb ervaren dat je hartstikke in je uppie bent in dit leven. Het is niet anders. Natuurlijk is er die onvoorwaardelijke liefde voor je kinderen, je man en je familie als het meezit. Maar uiteindelijk moet je het in je uppie doen als er echt iets is, als de binnen- of buitenkant gaat schuren, als je ’s nachts ligt te piekeren of als je met de grote vragen van het leven aan de gang gaat. En eigenlijk vind ik dat wel prettig. Soms ben je je er heel bewust van dat je alleen bent. De laatste keer dat ik dat voelde, was op de Afsluitdijk. In geen tijden ben ik zo gelukkig geweest. Het was januari, koud, ik reed er alleen, de kleuren om me heen waren zo mooi. Toen dacht ik: ik ben totaal gelukkig met mezelf. Alsof je even wordt opgetild.”

Dat zijn de mooiste momenten in het leven.

“Zeker. Ik heb ook eens zo’n moment gehad toen ik met mijn dochter Anna over het strand liep van Bergen aan Zee naar Schoorl. Zij was twaalf. We hingen tegen de wind in, er was regen op komst. Al lopend stelde ze mij allerlei vragen over vriendschap, wat dat voor mij betekende, wie mijn beste vriendinnen waren en waarom. Heel lief. We aten een kopje soep in Schoorl en liepen terug door de duinen. Het was gaan regenen en op alle blaadjes van de struiken

lagen dikke regendruppels. Daar hebben we naar gekeken en ik raakte helemaal geëmotioneerd. Ik kon wel janken, zo mooi. Het rook zo lekker en we hadden dat gesprek gehad, zo’n eerste gesprek met je kind dat écht ergens over gaat. Van dit soort momenten krijg je er een paar cadeau in je leven.”

Momenten die je kunt oproepen als je je niet fijn voelt.

“Ja. En als ik mij niet lekker voel, helpt het mij ook met anderen te praten om te horen hoe het met hen gaat. Of ik lees de krant. Gewoon jezelf even wegdoen en je gedachten stopzetten. Er is zo veel om over na te denken, er zijn zo veel keuzes te maken. We zwemmen in alle mogelijkheden en informatie. Ik ben ook altijd bezig. Ik vraag me weleens af: waarom heb ik niet de rust om thuis gewoon naar prachtige muziek te luisteren? Alleen dat. Niet tegelijk even dit opruimen en oh ja, die nog even bellen. Zo zonde. ‘Het leven moet licht worden geleefd’ citeerde schrijfster Rosita Steenbeek de Italiaanse schrijver Alberto Moravia in een eerder interview in *Nouveau*. Dat vond ik zo treffend. Waarschijnlijk neem je zo veel meer essentiële dingen in je op.”

Vanaf december ben je te zien in de tragikomedie *Zadelpijn en ander damesleed*. Naar de bestseller van Liza van Sambeek over zes vriendinnen van rond de vijftig die ieder jaar een fietstocht maken.

“Ik heb de kleinste rol maar vind het geweldig dat regisseur Bruun Kuijt mij gevraagd heeft. Het is waanzinnig om met zulke grote actrices (onder anderen Renée Soutendijk en Esther Roord, red.) te spelen. Ik kom net kijken in dit vak. Ik speel Yvonne, degene die niet fietst maar achter de zool aanrijdt en alles verzorgt. Ondertussen word ik verliefd op de garagehouder. Wat ik heel leuk vind, is dat iedere vrouw haar eigen perspectief heeft. Je ziet acteurs spelen en hoort wat ze denken. Zo gaat het ook in het echt: je praat en je denkt, je praat en je kijkt. Het voelt bijna als een wonder dat ik deze tournee mee ga maken.”

Stel, jij mag met vijf vriendinnen op fietsvakantie door Frankrijk, wie zouden dat zijn?

“Ik zou er meer mee willen nemen. Ik heb veel vriendinnen. Sommigen ken ik al ontzettend lang. Toen ik vijftig werd, zaten ze allemaal bij mij aan tafel. Ik was zó trots, dat heb ik ook gezegd. Ze waren er allemaal voor mij. Die warmte, dát is ook leven. Soms ontzettend de slappe lach hebben en alles met elkaar delen. Maar vriendschap is ook een moeilijk begrip, vind ik. Met iedereen →

'Het voelt bijna als een wonder dat ik deze tournee mee ga maken'

heb je iets anders. Ik ben een heel trouwe vriendin, maar ik kan niet altijd zomaar kletsen. Nou ja, ik ben niet consequent. Soms doe ik dat natuurlijk wel, maar dan dwaal ik toch weer af."

Hoe bedoel je?

"Dan ga ik aan andere dingen denken. En ben je ineens ontzettend in je uppie en in gedachten bij iets anders. Dat geeft een somber gevoel soms. Kijk, aan de ene kant wil ik licht leven, aan de andere kant: als dingen ontaarden in een beetje slap geklets, het verplaatsen van lucht, dan houd ik daar eigenlijk niet van. Dan denk ik: waar gáát dit over? Dat krijg ik meer naarmate ik ouder word. Naarmate je ouder wordt, word je stiller."

Omdat je dan pas durft toe te geven daar behoefte aan te hebben?

"Ja, daarmee begint het. Ik geloof dat ik het langzaamaan durf. Dat voelt prettig. Aan de andere kant: ik heb een boekje met fietsroutes van Youp gekregen, omdat ik vond dat ik dat meer moet gaan doen. Fietsen, stil zijn, kijken. Maar ik heb nog niet één route gefietst. Mijn agenda staat toch te vol."

Je zei: ik kom net kijken in dit vak. Maar vroeger heb je met Youp in een cabaretgroep gezeten.

"Ja, Youp had cabaretgroep Nar en vroeg mij erbij. Dat was kleinschalig allemaal. Ik was achttien. Vroeger trad ik nooit op de voorgrond. Ik was geen haantje de voorste, maar mijn vinger ging automatisch omhoog als er mensen gevraagd werden mee te doen. Youp zat op een andere school maar had mij een liedje zien zingen op het eindfeest van mijn school. Hij zei dat ik dat zó goed deed. Ha, ha! Hij was gewoon verliefd."

Toch ben je niet echt verder gegaan in theater.

"Nee. Als ik het echt graag had gewild en niet zo onzeker was geweest, dan had ik dat wel gedaan. Het paste niet in mijn sfeer op dat moment. Pas jaren later, nadat ik allerlei ander werk had gedaan, heb ik weer in het theater gestaan. Samen met Wivineke van Groningen met de toneelvoorstellingen *Hexen* en *Mijn Man*, waarvoor Youp de teksten schreef. Eerst durfde ik niet, juist omdat hij de teksten had geschreven. Er zou zo op gelet worden. Nachten heb ik wakker gelegen, maar toch ben ik het gaan doen. We hebben alleen leuke reacties gekregen."

Praten jullie veel over werk thuis? Zijn er al snijdende grappen gemaakt over vijf vrouwen van middelbare leeftijd op een fiets in Frankrijk à la nordic walking?

"Nee, Youp vindt het ontzettend leuk voor me. Natuurlijk bespreken

we weleens iets na afloop van een voorstelling, maar verder praten we nauwelijks over werk. Dat vind ik ook wel fijn. We reizen graag samen, en zijn vaak in ons huis in Bergen aan Zee. En met Youp zijn 'midlifebak' – zoals hij zelf zijn oude MG noemt – zijn we vorig jaar gaan rijden door Frankrijk en Italië. De verwarming wilde maar niet uit, we moesten ons constant insmeren met factor 50 vanwege het open dak, allemaal ontzettend heet dus, maar het was een fantastische tocht. We bekeken per dag waar we naartoe gingen. Een beetje aanrommelen, dat kunnen we goed samen."

Is het moeilijk je staande te houden naast zo'n krachtige en bekende persoonlijkheid?

(Denkt even na.) "Nee. Thuis is thuis, net als bij iedereen. Juist als je ouder wordt, kan het je niet zoveel meer schelen wat anderen denken of doen. Als ik ergens kom en iedereen is gericht op Youp, kan ik dat onmiddellijk relativeren. Ik zou dat waarschijnlijk ook zijn als ik iemand bewonderde – of haatte, want er zijn bewonderaars maar ook mensen die een hekel aan hem hebben. Die reflex hebben mensen nu eenmaal. We hebben onze eigen vrienden, onze eigen kring. Nogmaals: het wordt steeds stiller, het is goed zo. Daarbij heb ik altijd mijn eigen dingen gedaan. Daar ben ik trots op. Ik heb bij AT5 gewerkt, het tv-programma *Spoorloos* en zes jaar het *Journal* gepresenteerd, op het toneel gestaan, lesgegeven, het boekje geschreven. Dit boekje maakt iets rond. Een kern is zo belangrijk. Dit boekje is een kern. Het klopt. Net als die erva-ring op de Afsluitdijk."

Meer over Debby Petter

Debby Petter (Weesp, 1956) groeit op in Weesp. Via het schoolcabaret komt ze in contact met Youp van 't Hek en sluit zich na haar eindexamen aan bij zijn cabaretgroep Nar. Na vier jaar verlaat ze Nar en Youp, met wie ze intussen verking had. Ze vertrekt naar Parijs, krijgt een dochter en komt – gescheiden van de vader van haar kind – Youp opnieuw tegen. Ze trouwen en krijgen twee kinderen. Haar televisiecarrière begint bij de Amsterdamse tv-zender AT5, waarna ze voor de publieke omroep *Spoorloos* en daarna het *NOS-Journaal* presenteert. Hierna geeft ze een tijdlang Nederlandse les aan allochtone vrouwen. In februari 2009 verschijnt haar boekje *Ik ben er nog*, over het oorlogsverleden van haar moeder. Vanaf 3 december is Debby te zien in de tragikomedie *Zadelpijn en ander damesleed* die te zien is in theaters door het hele land. De première is op 15 december. Debby woont met haar man Youp van 't Hek in Amsterdam. Voor de speellijst zie www.bostheaterproducties.nl.

WIDE LAARZEN: GUESS.